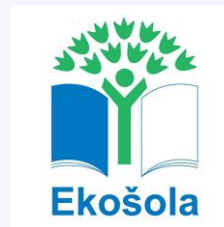

TRAJNOST IN TRAJNOSTNOST - KAKO IN ZAKAJ ?

METKA KRALJ

VISOKA ŠOLA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ, KRANJ

ČLOVEK PROTI NARAVI ALI SKUPAJ Z NJO?

Kaj se dogaja in kaj bi radi?

VČASIH ...

Razloži, kaj je narava.

Narava je vse, kar nas obdaja in kar ni naredil človek.

Človek je gospodar narave.

DANES ... (povzeto po Zakonu o varstvu okolja)

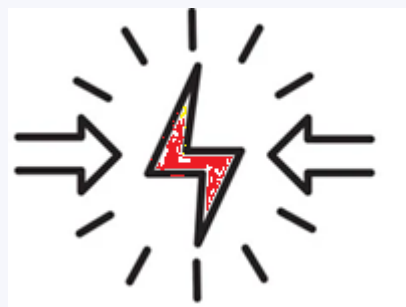
- NARAVA je celota materialnega sveta in sestav z naravnimi zakoni med seboj povezanih in soodvisnih delov okolja in procesov. Človek je sestavni del narave.
- OKOLJE je tisti del narave, **kamor seže ali bi lahko segel vpliv človekovega delovanja**. Deli okolja so mineralne surovine, tla, voda, zrak, živalske in rastlinske vrste, vključno z njihovim genskim materialom.

ZNAČILNOSTI GLOBALNEGA RAZVOJA V 20. STOLETJU

- Izboljšanje zdravja.
- Večja dostopnost izobraževanja in usposabljanja.
- Izboljšanje življenjskega standarda.
- Zmanjšanje revščine.
- Gospodarska rast se zelo pospeši.
- Močno se poveča izraba naravnih virov.
- Povečuje se onesnaževanje oz. obremenjevanje in uničevanje okolja ter narave (lokalno in globalno).

GOSPODARSKI RAZVOJ POVZROČA TUDI TEŽAVE

Globalna
gospodarska rast

Pospešeno obremenjevanje
in izčrpavanje okolja in
naravnih virov

Ogrožena sta družbeni napredek in izboljšanje življenjskih
razmer za človeštvo.

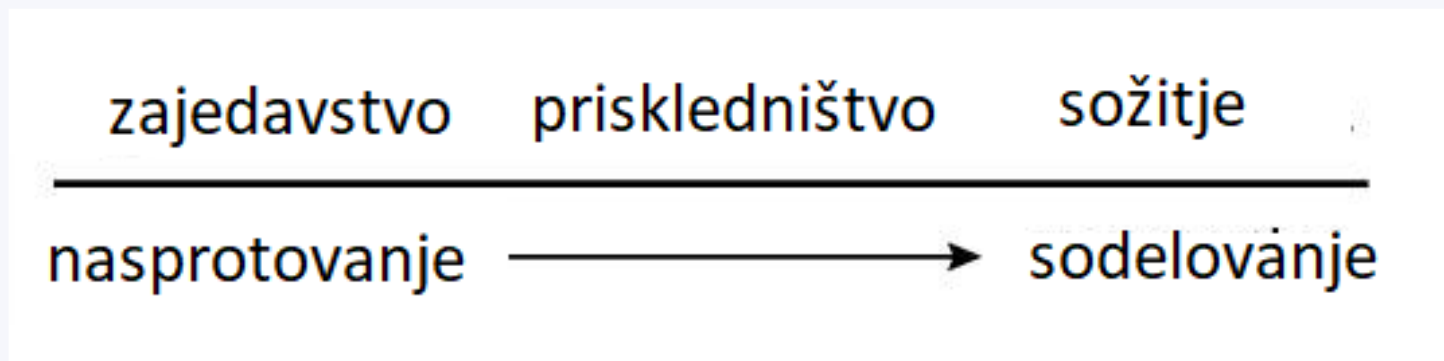
PREDLOG ZA REŠITEV KONFLIKTA MED GOSPODARSKIM RAZVOJEM IN OKOLJEM

TRAJNOSTNI RAZVOJ, ki omogoča izpolnjevanje potreb sedanje generacije, ne da bi ogrožal izpolnjevanje potreb prihodnjih generacij.

- Upošteva omejenost naravnih virov in njihovo ohranjanje.
- Pomembno je, da so potrebe smiselno in pravično določene, gre za osnovne in bistvene potrebe ljudi.
- Bistvo gospodarskega razvoja ni rast sama po sebi, temveč izboljšanje kvalitete življenja človeštva v okolju in z okoljem, ki nam je dano.

SIMBIOZA NAMESTO PLENILSTVA

- Biologi vemo, da med odnosi med različnimi vrstami v naravi prevladujejo odnosi, ki so koristni za vse partnerje v odnosu.

- Ideja o trajnostnem razvoju kaže, da smo dojeli, da smo del narave in da se v naravi ohranjajo tisti, ki sodelujejo.

TRAJNOSTNOST IN TRAJNOST

Besede niso vedno tako jasne, kot bi želeli.

TRAJNOSTNI RAZVOJ (trajnostni , -tna, -o, pridevnik, ang. sustainable development)

- Koncept razvoja družbe, ki omogoča ohranjanje blaginje in dosežkov človeštva iz generacije v generacijo in ne zmanjšuje možnosti razvoja v naslednjih generacijah.
- Temelji na **uravnoveženju** potreb z okoljskimi, družbenimi in gospodarskimi omejitvami.
- Načrtovanje in odločanje o posameznih dejavnostih mora upoštevati učinke na druge dejavnosti in na živo in neživo okolje zdaj in v prihodnosti.

KAJ JE ŠE LAHKO TRAJNOSTNO?

- trajnostna potrošnja,
- trajnostna proizvodnja,
- trajnostno ravnanje z odpadki,
- trajnostna mobilnost,
- trajnostno financiranje,
- trajnostno učenje (\neq izobraževanje za trajnostnost/za trajnostni razvoj)

TRAJNOSTNO

- Trajnostne so dejavnosti, ki se vzdržujejo dolgo časa ali se neomejeno ponavljajo.

trajnostnost

TRAJNO

- Trajni so predmeti, ki so obstojni, se ne spreminjajo.

trajnost

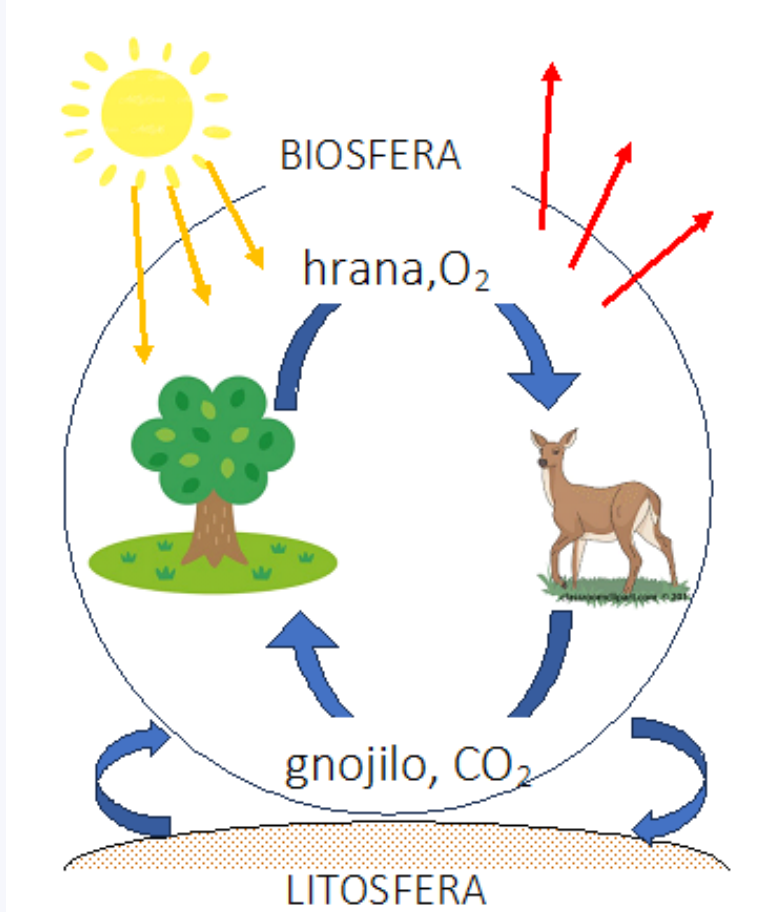
TRAJNOSTNOST (“trajnost”, samostalnik, ang. sustainability)

- Sposobnost, lastnost ali stanje nečesa, ki obstaja ali se dogaja dolgo časa. Ni nujno, da v popolnoma enaki obliki.
- Končni cilj trajnostnega razvoja. Doseženo ravnovesje med ljudmi in naravo/okoljem, ki dolgotrajno omogoča izpolnjevanje človekovih potreb.

NARAVOSLOVNI POGLED NA TRAJNOSTNOST

Biosfera je v dolgotrajnem dinamičnem ravnovesju.

BIOSPHERA JE TRAJNOSTNA (JE BILA?)

RAVNOVESJE

Trajnostnost biosfere temelji na:

- energiji sonca,
- biološki raznovrstnosti,
- kroženju snovi med organizmi in med organizmi in okoljem.

Snov je neuničljiva, se pretvarja in kroži.

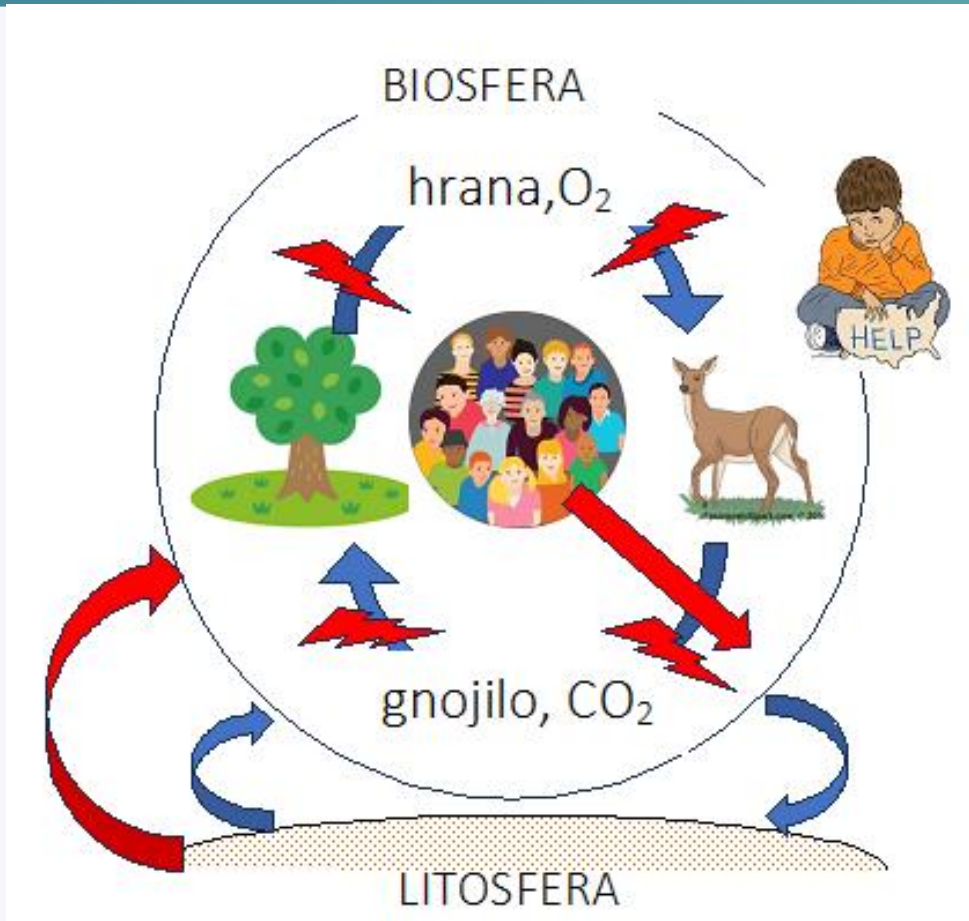
Za spremembe snovi je potrebna energija, ki skozi biosfero teče in se spreminja v toploto.

NEKOLIKO DRUGAČNA DEFINICIJA TRAJNOSTNOSTI

Trajnostnost je sposobnost človeške družbe, da neomejeno dolgo preživi v okviru naravnega kroženja snovi v biosferi ter med biosfero in litosfero.

Ne pozabimo na energijo in na ohranjanje ravnovesja v naravi.

ZAKAJ NAŠA CIVILIZACIJA NI TRAJNOSTNA?

RAVNOVESJE JE PORUŠENO

- Povečali smo dotok snovi iz litosfere (rude, premog, nafta).
- V okolju se kopičijo snovi, ki nastajajo pri naših dejavnostih (npr. umetne mase, CO₂).
- Prekinjamo naravno kroženje snovi v biosferi (izsekavanje gozdov, urbanizacija, izsuševanje).
- Družbena neenakost mnogim onemogoča izpolnjevanje njihovih potreb (revščina, izkoriščanje, vojne...)

EKOŠOLA – VZGOJA ZA ZA TRAJNOSTNOST

Vzgoja in izobraževanje sta najbolj trajnostni dejavnosti.

PRILOŽNOSTI ZA PROGRAM EKOŠOLA

- Predvsem upoštevajte, da ideja o trajnostnosti ni enostavna, saj združuje vidik okolja, družbe in gospodarstva.
- Bolj primerno za 3. triado OŠ in predvsem za SŠ, pri mlajših pa se postavlja širše temelje življenja in poznavanja narave v njihovem domačem okolju.
- Izrazom trajnostnost in trajnostni razvoj se lahko izognete.
- Poudarite, da nihče ni samozadosten, pomembno je upoštevanje vseh okoliščin in solidarnost.
- Razvijajte kritičen odnos do potrošništva.

PRIMER: OHRANJANJE VIROV

Če jemo, hrane prej ali slej zmanjka.

Kako podaljšamo čas, ko je v hladilniku še hrana?

- Jemo manj ali sploh ne jemo.
- Občasno dodamo novo hrano. Za to potrebujemo dodatne vire.

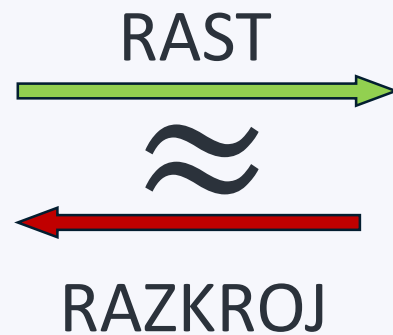
Nabavimo večji hladilnik in ga zapolnimo s hrano.

NI TRAJNOSTNO

PRIMER: ODPADKI

- Odpadki nastajajo tudi v biosferi, vendar so vključeni v kroženje snovi. Dolgoročno se ne kopičijo in niso moteči.

- Živali, glive in bakterije v tleh spreminja gozdni opad v prst. Debelina prsti se povečuje, vendar zelo počasi. Sistem deluje trajnostno.

KOPIČENJE ODPADKOV JE LAHKO INDIKATOR TRAJNOSTNOSTI

- Odpadki, ki nastanejo pri človekovih dejavnostih, so pogosto izvzeti iz kroženja snovi, ker so nerazgradljivi ali pa jih je preveč in se ne razgradijo dovolj hitro.
- Učenci naj evidentirajo vrsto in količino odpadkov, ki jih povzročajo. Upoštevaj naj celoten življenjski krog izdelkov.
- Pogovorite se, kako bi bilo, če bi lahko nekaj naredili ali kupili na novo šele potem, ko bi se razgradili vsi odpadki, ki so jih povzročili.

PRIMER: DOMAČE IN/ALI TUJERODNE VRSTE

V čem je problem?

- Invazivne vrste rušijo vzpostavljeno trajnostnost ekosistemov, ker se v novem okolju zelo uspešno/ nekontrolirano razmnožujejo.
- Zmanjšujejo biodiverzitetu in s tem kratkoročno ogrožajo trajnostnost ekosistemov.

VELIKA VRSTNA PESTROST JE ZNAK URAVNOTEŽENEGA EKOSISTEMA

- Učenci dokumentirajo kaj raste v domačem kraju (število različnih vrst, ali rastejo posamič, manjših, večjih skupinah). Opišejo značilnosti okolja.
- Ugotovijo prisotnost invazivnih vrst in v kakšnem okolju se pojavijo. Poiščejo čim več podatkov o invazivnih vrstah.
- Pogovorite se, zakaj invazivna vrsta v svojem prvotnem okolju ni invazivna. Organizmi so se vedno razširjali v nova okolja, vendar so se premiki dogajali postopoma. Združbe so se lahko prilagajale.

ZA KONEC

UPAJMO SI RAZMIŠLJATI DRUGAČE

Ali je rast BDP (bruto domači proizvod) res pravo merilo razvoja za **vse** nas? Ali se s povečevanjem dobičkov, kupne moči in potrošnje res poveča blaginja?

Vsi ne mislijo tako.

Ob vznožju Himalaje je majhna državica Butan, kjer za merilo razvoja uporablja jo BDS (bruto domača sreča). Ne gre jim slabo in BDS trajnostno raste.

HVALA ZA POZORNOST.